

Limes – 2021

*Науковий вісник
Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці ІІ*

*A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
tudományos évkönyve*

*Scientific Bulletin
of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education*

KÉSZÜLT A MAGYAR KORMÁNY
TÁMOGATÁSÁVAL

MINISZTERELNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKÁRSÁG

BETHLEN GÁBOR
Alap

ISSN 2411-4081

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ФЕРЕНЦА РАКОЦІ ІІ

LIMES

Науковий вісник
Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці ІІ

2021
Випуск VIII

Берегове
2021

Науковий вісник «LIMES» засновано у 2014 році та видається за рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці ІІ. У науковому віснику публікуються наукові статті викладачів та студентів Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці ІІ, а також дослідження українських та іноземних учених угорською, українською та англійською мовами. Цей том об'єднує праці з історії, етнографії, теології, педагогіки, соціології, економіки, матеріалознавства і технологій.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації

Серія КВ №20762-10562Р від 08.05.2014 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці ІІ (протокол №12 від 22.12.2021 р.)

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Льдіко Орос, кандидат педагогічних наук (кафедра педагогіки та психології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ)

ВІДПОВІДАЛЬНІ РЕДАКТОРИ:

Мелінда Орбан та Олександр Добош (видавничий відділ, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Адальберт Бовді, доктор фізико-математичних наук, професор (кафедра математики та інформатики, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Адальберт Рац, доктор філософії у галузі природничих наук (кафедра історії та суспільних дисциплін, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Бейла Надь, кандидат біологічних наук, доцент (кафедра біології та хімії, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Віра Протопопова, доктор біологічних наук, професор (кафедра біології та хімії, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Емьовке Бергхауер-Олас, доктор філософії у галузі соціальних та поведінкових наук (кафедра педагогіки та психології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Золтан Кормочи, доктор філософії у галузі гуманітарних наук (відділення угорської філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Золтан-Шандор Варга, доктор біологічних наук, професор-емерит (кафедра еволюційної зоології та біології людини, Дебреценський університет), Ібоя Самборовскі-Нодь, кандидат історичних наук (кафедра історії та суспільних дисциплін, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Ілона Лехнер, доктор філософії у галузі гуманітарних наук (відділення англійської філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Йосип Молнар, кандидат географічних наук (кафедра географії та туризму, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Катерина Дудич, доктор філософії у галузі гуманітарних наук (відділення угорської філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Лорант-Денеш Давід, саблітований доктор у галузі «регіональні науки», професор (Інститут економіки та розвитку регіонів, Університет ім. Святого Іштвана), Маргарета Кейс, кандидат історичних наук (відділення угорської філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Марія Ген, кандидат біологічних наук, саблітований доктор у галузі «науки про довкілля» (кафедра ботаніки, Університет ім. Святого Іштвана), Олександр Бергхауер, кандидат географічних наук (кафедра географії та туризму, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Олена Біда, доктор педагогічних наук, професор (кафедра педагогіки та психології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Роберт Бачо, доктор економічних наук, професор (кафедра обліку і аудиту, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Тетяна Чонка, кандидат філологічних наук (відділення української філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Томаш Врabelь, кандидат філологічних наук, доцент (відділення англійської філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Юдіта Павлович, кандидат педагогічних наук (відділення української філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Юрій Жиуц, доктор технічних наук, професор (кафедра математики та інформатики, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ), Юрій Чотарі, кандидат історичних наук (кафедра історії та суспільних дисциплін, ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ)

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ ЗА ВИПУСК:

Василь Брензович, кандидат історичних наук (Благодійний фонд за ЗУІ)

ТЕХНІЧНЕ РЕДАГУВАННЯ: *Мелінда Орбан та Олександр Добош*

ВЕРСТКА: *Мелінда Орбан*

КОРЕКТУРА: *авторські, Льдіко Гріца-Варцаба та Томаш Врabelь*

ДИЗАЙН ОБКЛАДИНКИ: *Ласло Везжел*

УДК: *Бібліотечно-інформаційний центр «Опацої Черє Янош» при ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ*

За зміст опублікованих статей відповідальність несуть автори.

Друк наукового вісника здійснено за підтримки уряду Угорщини.

Засновник: Благодійний фонд Закарпатського угорського педагогічного інституту (від 2016 року Благодійний фонд За Закарпатський угорський інститут)

Видавництво: Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці ІІ (Адреса: пл. Кошута 6, м. Берегове, 90202. Веб-сторінка: www.kmf.uz.ua Електронна пошта: foiskola@kmf.uz.ua Тел.: (00 380-3141) 4-28-29)

Поліграфічні послуги: ТОВ «РІК-У» (Адреса: вул. Гагаріна 36, м. Ужгород, 88000. Електронна пошта: print@rik.com.ua)

© Автори, 2021

© Редактори, 2021

ISSN 2411-4081

UKRAJNA OKTATÁSI ÉS TUDOMÁNYOS MINISZTERIUMA
II. RÁKÓCZI FERENC KÁRPÁTALJAI MAGYAR FŐISKOLA

LIMES

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
tudományos évkönyve

2021
VIII. évfolyam

Beregszász
2021

ETO 001.89(058)

L 67

A LIMES című tudományos évkönyv 2014-ben alapított és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsának határozata alapján jelenik meg. A tudományos évkönyv a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola tanárainak, hallgatóinak munkáit, valamint ukrainjai és külföldi tudósok magyar, ukrán és angol nyelvű tanulmányait adja közre. A LIMES jelen kötet a történet-, a néprajz-, a vallás-, a nevelés-, a társadalom- és a gazdaságtudomány, valamint az anyagtudomány és technológia különböző területeit öleli fel.

Nyomatott tömegtájékoztatói eszközök állami nyilvántartásának igazolása:

széria: KB № 20762-10562P; kiadta: Ukrajna Állami Nyilvántartási Szolgálat 2014.05.08-án.

Kiadásra javasolta a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa (2021.12.22., 12. számú jegyzőkönyv).

FŐSZERKESZTŐ:

dr. Orosz Ildikó, PhD (Pedagógia és Pszichológia Tanszék, II. RF KMF)

FELELŐS SZERKESZTŐK:

Dobos Sándor és Orbán Melinda (Kiadói Részleg, II. RF KMF)

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

prof. dr. Bacsó Róbert, a közgazdaság-tudományok doktora (Számvitel és Auditálás Tanszék, II. RF KMF), dr. Berghauer Sándor, PhD (Földtudományi és Turizmus Tanszék, II. RF KMF), dr. Berghauer-Olasz Emőke, PhD (Pedagógia és Pszichológia Tanszék, II. RF KMF), prof. dr. Bódi Béla, a fizika- és matematikatudományok doktora (Matematika és Informatika Tanszék, II. RF KMF), prof. dr. Bida Olena, a neveléstudományok doktora (Pedagógia és Pszichológia Tanszék, II. RF KMF), dr. Csatáry György, PhD (Történelem- és Társadalomtudományi Tanszék, II. RF KMF), dr. Csonka Tetyána, a nyelvtudományok kandidátusa (Ukrán Tanszéki Csoport, Filológia Tanszék, II. RF KMF), prof. dr. habil. Dávid Lóránt Dénes (Regionális Gazdaságtani és Vidékfejlesztési Intézet, Szent István Egyetem), dr. Dudics Katalin, PhD (Magyar Tanszéki Csoport, Filológia Tanszék, II. RF KMF), dr. habil. Höhn Mária, a biológiai tudományok kandidátusa (Növénytan Tanszék, Szent István Egyetem), dr. Karmacs Zoltán, PhD (Magyar Tanszéki Csoport, Filológia Tanszék, II. RF KMF), dr. Kész Margit, PhD (Magyar Tanszéki Csoport, Filológia Tanszék, II. RF KMF), dr. Lechner Ilona, PhD (Angol Tanszéki Csoport, Filológia Tanszék, II. RF KMF), dr. Molnár József, PhD (Földtudományi és Turizmus Tanszék, II. RF KMF), dr. Nagy Béla, a biológiai tudományok kandidátusa, docens (Biológia és Kémia Tanszék, II. RF KMF), dr. Pavlovics Judit, a neveléstudományok kandidátusa (Ukrán Tanszéki Csoport, Filológia Tanszék, II. RF KMF), prof. dr. Protopopova Vira, a biológiai tudományok doktora (Biológia és Kémia Tanszék, II. RF KMF), dr. Rác Béla, PhD (Történelem- és Társadalomtudományi Tanszék, II. RF KMF), Szamborovszkyné dr. Nagy Ibolya, PhD (Történelem- és Társadalomtudományi Tanszék, II. RF KMF), prof. dr. Varga Zoltán Sándor, a biológiai tudományok doktora, professor emeritus (Evolúciós Állattani és Humánbiológiai Tanszék, Debreceni Egyetem), dr. Vrábely Tamás, a nyelvtudományok kandidátusa, docens (Angol Tanszéki Csoport, Filológia Tanszék, II. RF KMF), prof. dr. Zsiguc György, a műszaki tudományok doktora (Matematika és Informatika Tanszék, II. RF KMF)

A KIADÁSÉRT FELEL:

dr. Brenzovics László, PhD (Kárpátaljai Magyar Főiskoláért Jótékonyági Alapítvány)

MŰSZAKI SZERKESZTÉS: *Dobos Sándor és Orbán Melinda*

TÖRDELÉS: *Orbán Melinda*

KORREKTÚRA: *a szerzők, Gricza-Varcaba Ildikó és Vrábely Tamás*

BORÍTÓTERV: *Vezsdel László*

ETO-BESOROLÁS: *a II. RF KMF Apáczai Csere János Könyvtára*

A közölt tanulmányok tartalmáért a szerzők a felelősek.

A tudományos évkönyv megjelenését Magyarország Kormánya támogatta.

Alapító: Kárpátaljai Magyar Tanárképző Főiskola Jótékonyági Alapítványa (2016-tól Kárpátaljai Magyar Főiskoláért Jótékonyági Alapítvány)

Kiadó: a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (Cím: 90 202 Beregszász, Kossuth tér 6. Honlap: www.kmf.uz.ua E-mail: foiskola@kmf.uz.ua Tel.: (00 380-3141 4-28-29)

Nyomdai munkák: „RIK-U” Kft. (Cím: 88 000 Ungvár, Gagarin u. 36. E-mail: print@rik.com.ua)

© A szerzők, 2021

© A szerkesztők, 2021

ISSN 2411-4081

© II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 2021

ISSN 2411-4081

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
FERENC RÁKÓCZI II TRANSCARPATHIAN HUNGARIAN COLLEGE
OF HIGHER EDUCATION

LIMES

Scientific Bulletin
of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education

2021
Issue VIII

Berehove
2021

UDC 001.89(058)

L 67

The scientific bulletin "LIMES" was established in 2014 and is published according to the resolution of the Academic Council of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education. The scientific bulletin publishes the researches of students and teachers of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, as well as scientific articles of researchers from Ukraine and abroad in Hungarian, Ukrainian and English languages. The given volume of "LIMES" contains academic researches in History, Ethnography, Theology, Pedagogy, Sociology, Economics, Engineering, and Technology.

**Certificate of State Registration of Printed Mass Media, Series KB, No. 20762-10562P,
Issued by the State Registration Service of Ukraine on the 8th of May, 2014**

*Recommended for publication by the Academic Council of Ferenc Rákóczi II Transcarpathian
Hungarian College of Higher Education, record No. 12 of December 22, 2021*

EDITOR-IN-CHIEF:

Ildikó Orosz, Ph.D. (Department of Pedagogy and Psychology, Transcarpathian Hungarian College)

MANAGING EDITORS:

Melinda Orbán and Sándor Dobos (Publishing Department, Transcarpathian Hungarian College)

EDITORIAL BOARD:

Béla Bódi, D.Sc. in Physics and Mathematics, professor (Department of Mathematics and Computer Science, Transcarpathian Hungarian College), Béla Nagy, C.Sc. in Biology, associate professor (Department of Biology and Chemistry, Transcarpathian Hungarian College), Béla Rácz, Ph.D. (Department of History and Social Sciences, Transcarpathian Hungarian College), Emőke Berghauer-Olasz, Ph.D. (Department of Pedagogy and Psychology, Transcarpathian Hungarian College), György Csátary, Ph.D. (Department of History and Social Sciences, Transcarpathian Hungarian College), Ibolya Szamborovszky-Nagy, Ph.D. (Department of History and Social Sciences, Transcarpathian Hungarian College), Ilona Lechner, Ph.D. (English Language and Literature Branch, Philology Department, Transcarpathian Hungarian College), József Molnár, Ph.D. (Department of Geography and Tourism, Transcarpathian Hungarian College), Judit Pavlovics, C.Sc. in Pedagogy (Ukrainian Language and Literature Branch, Philology Department, Transcarpathian Hungarian College), Katalin Dudics, Ph.D. (Hungarian Language and Literature Branch, Philology Department, Transcarpathian Hungarian College), Lóránt Dénes Dávid, Ph.D., Dr. habil, professor (Institute of Regional Economics and Rural Development, Szent István University), Margit Kész, Ph.D. (Hungarian Language and Literature Branch, Philology Department, Transcarpathian Hungarian College), Mária Höhn, C.Sc. in Biology, Dr. habil (Department of Botany, Szent István University), Olena Bida, D.Sc. in Pedagogy, professor (Department of Pedagogy and Psychology, Transcarpathian Hungarian College), Róbert Bacsó, D.Sc. in Economics, professor (Department of Accounting and Auditing, Transcarpathian Hungarian College), Sándor Berghauer, Ph.D. (Department of Geography and Tourism, Transcarpathian Hungarian College), Tamás Vrabely, C.Sc. in Philology, associate professor (English Language and Literature Branch, Philology Department, Transcarpathian Hungarian College), Tetyána Csonka, C.Sc. in Philology (Ukrainian Language and Literature Branch, Philology Department, Transcarpathian Hungarian College), Vira Protopopova, D.Sc. in Biology, professor (Department of Biology and Chemistry, Transcarpathian Hungarian College), Yuriy Zhiguts, D.Sc. in Technical Sciences, professor (Department of Mathematics and Computer Science, Transcarpathian Hungarian College), Zoltán Sándor Varga, D.Sc. in Biology, professor emeritus (Department of Evolutionary Zoology and Human Biology, University of Debrecen), Zoltán Karmacs, Ph.D. (Hungarian Language and Literature Branch, Philology Department, Transcarpathian Hungarian College)

RESPONSIBLE FOR PUBLISHING:

László Brenzovics, Ph.D. (Charitable Foundation "In support of the Transcarpathian Hungarian College")

TECHNICAL EDITING: *Melinda Orbán and Sándor Dobos*

PAGE PROOF: *Melinda Orbán*

PROOF-READING: *the authors, Ildikó Gricza-Varcaba and Tamás Vrabely*

COVER DESIGN: *László Vezsdel*

UNIVERSAL DECIMAL CLASSIFICATION (UDC): *Apáczai Csere János Library of Transcarpathian Hungarian College*

Authors are responsible for the content of academic researches.

The publication of the scientific bulletin is sponsored by the government of Hungary.

Founder: Charitable Foundation of Transcarpathian Hungarian Pedagogical College (after 2016 Charitable Foundation "In support of the Transcarpathian Hungarian College")

Publishing: Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education (Address: Kossuth square 6, 90202 Berehove, Ukraine. Website: www.kmf.uz.ua E-mail: foiskola@kmf.uz.ua Tel.: (00 380-3141) 4-28-29)

Printing: "RIK-U" LLC (Address: Gagarin Street 36, 88000 Uzhhorod, Ukraine. E-mail: print@rik.com.ua)

© The Authors, 2021

© The Editors, 2021

ISSN 2411-4081

© Ferenc Rákóczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education, 2021

Зміст

<i>Томаш Чікі</i> : Публіцистичні дебати щодо національних прагнень русинів і мадяризація на рубежі XIX–XX століть.....	15
<i>Чаба Фазекаш</i> : Подання Березького комітату від 1841 року про використання угорських назв місяців	31
<i>Евелін Кіраль</i> : Роль Мукачівсько-Чинадіївської домінії у Верховинській господарській акції у період між 1897–1901 роками.....	59
<i>Ерік Марусич</i> : Відновлення міського статусу Берегова у 1939 році.....	73
<i>Ласло Поллої</i> : «Сумна Кассандра». Про книгу Лайоша Івана «Шанси Німеччини у війні на основі даних німецької наукової літератури»	87
<i>Тіберій Ромбай</i> : Вплив Першої світової війни на діяльність Ужгородської католицької гімназії між 1914–1918 рр.	99
<i>Роберт Варга</i> : Доповнення до правоохоронної історії Ужгорода між 1890–1914 роками	113
* * *	
<i>Ержебет Ч. Йонаш</i> : Трагедії русинського та українського фольклору угорською мовою.....	127
<i>Дора Колта</i> : Зв'язок Ендре Аді з древніми угорськими віруваннями.....	139
* * *	
<i>Оршоля Ленюв</i> : „Тюрми будують з каменів Закону; Будинки розпусти – з цегли Релігії.” Концепція морального зла в мистецтві Вільяма Блейка	153
* * *	
<i>Аннамарія Облонці – Бейла Надь</i> : Методичні особливості навчання генетики в школі	165
<i>Дора Барабаш-Карпаті – Тімеа Максим-Нодь</i> : Результати одного дуального дослідження, або як впливає дуальна освіта на результати й компетенції студентів.....	183

Ілона Густі – Марта Фабіян – Ілона Лехнер – Ержебет Барань:
Досвід організації дистанційного навчання на основі анкетного опитування 201

Габрієлла Пап: Застосування онлайн-ресурсів у викладанні математики на Закарпатті 219

* * *

Еріка Метцкер: Угорщина у сталій соціальній Європі..... 225

* * *

Юлія Когут – Генетта Ковач-Румп: Шлях розвитку регулювання бухгалтерського обліку в Україні 245

Юлія Когут – Генетта Ковач-Румп: Місцеві бюджети в умовах фінансової децентралізації 255

Золтан Земан – Ботонд Кальман – Юдіт Барці: Оцінка та огляд літератури щодо фінансової грамотності студентів університет..... 269

* * *

Шандор Бодзаш: Проектування та моделювання зубчастих передач різних типів за допомогою програмного забезпечення GearTeq..... 283

* * *

Календар подій (2020/2021 навчальний рік)..... 295

Tartalom

<i>Csiki Tamás: A ruszin nemzeti törekvések és a magyarosodás publicisztikai vitái a 19–20. század fordulóján</i>	15
<i>Fazekas Csaba: Bereg vármegye indítványa magyar hónapnevek használatára 1841-ben</i>	31
<i>Király Evelin: A hegyvidéki akció tevékenysége a munkácsi-szentmiklósi uradalom területén 1897 és 1901 között</i>	59
<i>Maruszics Erik: Beregszász városi rangjának visszaállítása 1939-ben</i>	73
<i>Pallai László: „Szomorú Cassandra”. Lajos Iván: Németország háborús esélyei a német szakirodalom tükrében</i> című könyvéről	87
<i>Rombai Tibor: Az I. világháború hatása az Ungvári Királyi Katolikus Főgimnázium működésére 1914 és 1918 között</i>	99
<i>Varga Róbert: Adalékok Ungvár városának rendvédelmi történetéhez 1890–1914 között</i>	113
* * *	
<i>Cs. Jónás Erzsébet: A ruszin és az ukrán népi folklór tragédiái magyar nyelven</i>	127
<i>Kolta Dóra: Ady Endre kapcsolata az ősi magyar hitvilággal</i>	139
* * *	
<i>Lenyó Orsolya: „Börtönök a Törvény köveiből épültek, bordélyok a Vallás tégláiból.” A morális rossz fogalma William Blake művészetében</i>	153
* * *	
<i>Ablonci Annamária – Nagy Béla: A genetika oktatásának módszertani sajátosságai az iskolában</i>	165
<i>Barabásné Kárpáti Dóra – Makszim Györgyné Nagy Tímea: Egy duális kutatás eredményei, avagy hogyan befolyásolja a duális képzés a hallgatók eredményeit, kompetenciáit</i>	183

Husztí Ilona – Fábíán Márta – Lechner Ilona – Bárány Erzsébet: A távoktatás tapasztalatai egy kérdőíves felmérés tükrében 201

Papp Gabriella: Online felületek alkalmazása a matematika tanításában Kárpátalján..... 219

* * *

Metzker Erika: Magyarország a fenntartható szociális Európában 225

* * *

Kohut Júlia – Kovács-Rump Henetta: A számviteli szabályozás fejlődési útja Ukrajnában..... 245

Kohut Júlia – Kovács-Rump Henetta: Helyi költségvetések a pénzügyi decentralizáció szempontjából..... 255

Zéman Zoltán – Kálmán Botond – Bárczi Judit: Egyetemi hallgatók pénzügyi kultúrájának felmérése és szakirodalmi megítélése..... 269

* * *

Bodzás Sándor: Különböző típusú fogazott hajtópárok tervezése és modellezése a GearTeq szoftver alkalmazásával 283

* * *

Eseménynaptár (2020/2021-es tanév)..... 295

Contents

<i>Tamás Csíki</i> : Debates in the Press Concerning Ruthenian National Ambitions and Assimilation to Hungarians at the Turn of the 19 th and 20 th Centuries	15
<i>Csaba Fazekas</i> : Bereg County's Proposal to Use Hungarian Language Month Names in 1841	31
<i>Evelin Király</i> : The Activity of the Highlands Program in the Mukachevo-Chynadiyovo Estate Between 1897 and 1901	59
<i>Erik Maruszics</i> : Restoration of the City Rank of Beregszász in 1939	73
<i>László Pallai</i> : "Sad Cassandra". On Lajos Iván's Book "Germany's Chances for War in the Light of German Specialized Literature"	87
<i>Tibor Rombai</i> : Impact of World War I on the Functioning of the Royal Catholic High School in Uzhhorod Between 1914–1918	99
<i>Róbert Varga</i> : Additions to the Law Enforcement History of Uzhhorod Between 1890–1914	113
* * *	
<i>Erzsébet Cs. Jónás</i> : Tragedies of Rusyn and Ukrainian Folkballads in the Hungarian Language.....	127
<i>Dóra Kolta</i> : Endre Ady's Relationship to the Ancient Hungarian World of Belief	139
* * *	
<i>Orsolya Lényó</i> : "Prisons are Built with Stone of Law; Brothles with Bricks of Religion." The Concept of the Moral Evil in William Blake's Art.....	153
* * *	
<i>Annamária Ablonci – Béla Nagy</i> : Methodological Peculiarities of the Education in Genetics in School.....	165
<i>Dóra Barabás-Kárpáti – Tímea Makszim-Nagy</i> : A Dual Research Results or How Dual Training Influences Students' Results, Competences	183

Ilona Huszti – Márta Fábrián – Ilona Lechner – Erzsébet Bárányi: Experiences of Distance Learning in the Light of a Questionnaire Survey..... 201

Gabriella Papp: Usage of Online Platforms in the Teaching of Mathematics in Transcarpathia 219

* * *

Erika Metzker: Hungary in the Sustainable Social Europe 225

* * *

Júlia Kohut – Henetta Kovács-Rump: The Development Path of Accounting Regulation in Ukraine 245

Júlia Kohut – Henetta Kovács-Rump: Local Budgets in Terms of Financial Decentralization 255

Zoltán Zéman – Botond Kálmán – Judit Bárczi: Survey and Literature Assessment on the Financial Literacy of University Students 269

* * *

Sándor Bodzás: Design and Modelling of Various Types of Toothed Gear Pairs by GearTeq Software..... 283

* * *

Events Calendar (2020/2021 academic year) 295

Survey and Literature Assessment on the Financial Literacy of University Students

Резюме. Фінансова культура студентів університету є темою в економічній літературі з 1980-х років. Однак її значимість по справжньому тільки за останнє десятиліття зросла. Причиною цього є з одного боку, криза 2008 року та її наслідки, а у нашій країні – криза, спричинена COVID-19. Інша причина полягає в тому, що Промисловість 4.0 також впливає на розвиток фінансів. Роль державної освіти та вищої освіти набуває все більшого значення у передачі фінансових знань та навичок. Важливо також знати, наскільки ефективна фінансова освіта, для чого слугують різні опитування. У цьому дослідженні автори порівнюють результати власного опитування на таку тему з даними, знайденими в літературі. Їх основною метою було привертати увагу до важливості теми, а другорядним наміром – звернути увагу на важливість вивчення літератури.

Ключові слова: фінансова культура, студент університету, кризова ситуація, фінансова освіта

Rezümé. Az egyetemi hallgatók pénzügyi kultúrája az 1980-as évek óta téma a gazdasági szakirodalomban. Jelentősége azonban az utóbbi évtizedben nőtt meg igazán. Ennek oka egyrészt a 2008-as válság és annak tovagyűrűző hatásai, napjainkban pedig a Covid-19 okozta krízis. A másik ok, hogy az Ipar 4.0 a pénzügyek fejlődésére is hatással van. A közoktatás és a felsőoktatás szerepe egyre fontosabb a pénzügyi tudás és készségek közvetítésében. Fontos tudnunk azt is, hogy a pénzügyek oktatása mennyire hatékony. Erre szolgálnak a különböző felmérések. Ebben a tanulmányukban a szerzők egy ilyen témában készült saját felmérésük eredményeit hasonlítják össze a szakirodalomban fellelhető adatokkal. Elsődleges céljuk az volt, hogy felhívják a figyelmet a téma fontosságára, másodlagos szándékuk pedig az, hogy felhívják a figyelmet a szakirodalom tanulmányozásának fontosságára.

Kulcsszavak: pénzügyi kultúra, egyetemi hallgató, válsághelyzet, pénzügyi oktatás

Abstract. The financial culture of university students has been a research topic in the economic literature since the 1980s. However, its significance has grown during the past decade. It owes on the one hand to the 2008 crisis and its subsequent effects; recently, however, the crisis being induced by the COVID-19 pandemic has become the major reason. On the other hand, Industry 4.0 is affecting financial development, too. It is crucial that we know how effective educating finances is; a multitude of surveys satisfy this requirement. In this study the authors compare the results of their own research carried out in one such topic with data arising from the available literature. Their primary goal was to draw attention to the weight of the topic and their second objective was to highlight the importance of reviewing scientific literature.

Keywords: financial literacy, university student, crisis situation, financial education

* Доктор філософії у галузі економічних наук, викладач університету (доцент), Кафедра фінансового менеджменту та контролю, Інститут регулювання бізнесу та управління інформацією, Кампус імені Святого Іштвана, Угорський університет сільського господарства та біологічних наук. * PhD, egyetemi tanár (docens), Pénzügymenedzsment és Controll Tanszék, Üzleti Szabályozás és Informáciomenedzsment Intézet, Szent István Campus, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem. * Ph.D. in Economics, university teacher (associate professor), Department of Financial Management and Controlling, Institute of Business Regulation and Information Management, Szent István Campus, Hungarian University of Agriculture and Life Sciences. E-mail: Zeman.Zoltan@uni-mate.hu

** Аспірант, Докторська школа економічних та регіональних наук, Кампус імені Святого Іштвана, Угорський університет сільського господарства та біологічних наук. ** PhD-hallgató, Gazdaság- és Regionális Tudományok Doktori Iskola, Szent István Campus, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem.

*** PhD student, Doctoral School of Economic and Regional Sciences, Szent István Campus, Hungarian University of Agriculture and Life Sciences. E-mail: Kalman.Botond@phd.uni-mate.hu

**** Доктор філософії у галузі бізнесу та менеджменту, викладач університету (доцент), Кафедра економіки підприємства, Інститут економіки, Кампус імені Святого Іштвана, Угорський університет сільського господарства та біологічних наук. **** PhD, egyetemi oktató (docens), Vállalatgazdasági Tanszék, Gazdaságtudományi Intézet, Szent István Campus, Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem. **** Ph.D. in Business and Management, university teacher (associate professor), Department of Business Administration, Institute of Economics, Szent István Campus, Hungarian University of Agriculture and Life Sciences. E-mail: Barczy.Judit@uni-mate.hu

Introduction

Have you heard of the following concepts: factoring, swap transaction, Lombard loan, letter of credit, collection, forex? If so, can you tell me what their point is? Don't feel uncomfortable if you answered no to any of the above questions, you are not alone. You don't even have to be aware of these. But if you don't even know what to say about interest or credit, start worrying because you're more than a century behind! This is because financial culture is not a product of today. But about a hundred years ago, it was enough to know a few concepts for someone to be financially well-informed. Today, however, financial services and innovative products have appeared on the market that everyday people can no longer keep up with. This was well illustrated by the foreign currency credit crisis, which also damaged the income situation of the population and their confidence in the banking world. A particularly important question is how these effects have manifested themselves among students in higher education, as their generation will soon enter the labor market with up-to-date knowledge. This, in turn, will force them to put the acquired knowledge and skills into practice. This will allow them to make decisions that may no longer have a merit but may have serious financial consequences.

Literature Review

Financial literacy

The concept of financial literacy is becoming more and more common in today's literature. The consequences of the 2008 financial crisis have particularly increased the need to disseminate relevant and practical financial knowledge as widely as possible. The contagious disease caused by COVID-19, which would spread to a pandemic in 2020 further complicates the current situation. Prior to vaccination, the only option for protection and prevention was severe short-circuit restrictions. These, in turn, triggered a global economic downturn that had a significant negative impact not only on the financial world and the economic sphere but also on the financial relationships of individuals. Financial literacy of higher education students is of particular interest, as they will be the next generation to enter the labor market. In our work, we approach the problem from two sides: on the one hand, we use the conclusions of the financial literacy surveys of Hungarian higher education students. On the other hand, we compare the obtained results with the results of our own financial literacy research, which we conducted among students in 2019 and 2020. Our aim was to research the role that higher education plays in laying the foundations for a more secure financial future.

Let's take a brief look at international research before examining the financial literacy of university students in the three countries we examined! Initial research is credited to Danes, Hira, Chen, and Volpe. Danes and Hira (1987) assessed general financial management knowledge among college students. Their results show that men know more than women in most areas, married students perform better than unmarried, and upper grades perform better than lower grades.

Their overall finding is that students' financial literacy is low. Chen and Volpe (1998, 2002) demonstrated differences in the level of financial literacy among subgroups of students in U.S. university students. Students with no economic specialization, women under the age of 30, and little work experience were found to have the lowest level of knowledge. These students with less knowledge are more likely to make wrong decisions. The reasons for bad decisions include excessive consumerism approach (Sipos & Tóth 2005)¹, but cognitive factors play a role in it, too (Sipos & Tóth 2006)². Beal and Delpachitra (2003) showed that Australian students were not proficient in financial matters and did not have the appropriate skills. Their results show that students with higher financial literacy scores are more likely to be men, have more work experience, and have higher incomes. It has also been shown that the level of financial literacy improves as a function of work experience and income.

Financial literacy of Hungarian university students

The impact of the 2008 crisis on Hungarian university students was assessed by a survey conducted in 2013, which was conducted by means of a questionnaire of more than two thousand university students (Béres et al. 2013). One of the most important findings of the survey was that although students' financial knowledge was adequate to achieve their goals, the extent of their validity was already questionable. This is because students in economics did not perform significantly better in financial literacy than their peers in other disciplines. This fact, however, has suggested that a paradigm shift has become necessary in the teaching of financial literacy. A similarly negative picture emerged in the OECD survey of the financial literacy of the adult Hungarian population in 2015 (Pénziránytű Foundation 2015). The results that are relevant to us in this survey are as follows: more respondents with tertiary education have specific financial goals than the sample average. One of the two most important goals (i.e., buying a car) is short-term and the other (i.e., securing children's financial future) is long-term. However, their retirement years are rarely planned. The awareness of financial products is between 50 and 98 percent, but only about half that among those who use them. The younger age group is less thoughtful when making their financial decisions (a fifth of them do not consider at all), but the proportion of conscious people is higher among third-level students. However, the most negative result, in our opinion, is a decrease in the proportion of pre-planners and an increase in those following *carpe diem* perceptions compared to a previous similar survey, i.e. a decrease in financial awareness. All this happened even though the level of financial knowledge was around 90 percent. The finding three years later, which described the same low

---

¹ A fogyasztói döntés közgazdasági megközelítése. <https://m2.mtmt.hu/gui2/?mode=browse&params=publication;1983931>

² A közgazdasági értelemben vett irracionális döntések kognitív okai. <https://m2.mtmt.hu/gui2/?mode=browse&params=publication;1983932>

sense of responsibility in the target group, specifically focusing on young people, is fully in line with the 2015 result of the Péncziránytű Foundation (Zsótér 2018). A survey in Debrecen examining the financial culture of students specialized in disciplines within and outside the field of economics (Pintye & Kiss 2017) found that economics students performed better than their peers in other disciplines only in financial behavior. A further finding of the research is that students have the mathematical foundations to make the right decisions, but their financial knowledge shows gaps. All this also means that the financial knowledge acquired until the completion of high school studies has no measurable impact on adult financial decisions. In response to the domestic situation, a government strategy for the development of financial awareness was prepared (Government of Hungary 2017). There are five pillars to this. The first is the integration of financial literacy into public education, under the direction of the Ministry of Human Resources. The other is research and development of financial culture, which is done by the State Audit Office of Hungary. The Hungarian National Bank performs the task of financial consumer protection, the Hungarian State Treasury implements the modern treasury concept. The fifth pillar is non-governmental organizations, which organize a number of programs with state support. The latter include the already mentioned Péncziránytű Foundation. In 2020, the State Audit Office (SAO) assessed the financial culture of students studying in higher education (Béres et al. 2020). The structure of the questionnaire in this study focuses specifically on the students' goal system and their attitudes towards it. Only a fraction of respondents formulate long-term goals, most of them mention housing. However, it is important for many students to set aside to set up their personal financial safety net, but one-third of them cannot set aside regularly each month. However, retirement savings are common only in those over 25 years of age. Nearly 45 percent of students are supplemented by income from work, and another five percent are engaged in other self-employed activities, such as entrepreneurship. The most common of the financial services is a bank account. 97 percent of students have their own bank account – the rest are likely to receive their scholarships to the family bank account, as all universities now pay by bank transfer. Almost all students have a debit card, most of them use it for payment or withdrawal; for other purposes, such as bank customer identification, much less frequently, only one in three respondents. Knowledge of loans is not enough to enable students to choose the right loan scheme, most of whom have been dissatisfied with the extra costs involved and higher-than-expected interest rates. The situation is similar in the area of investment knowledge.

Financial literacy of Slovak and Austrian university students

Since in our own research we compared the financial culture of Slovak and Austrian students with those of Hungarian university students, let's see what we can know about them based on the literature. In Slovakia, a 2016 survey measured the financial literacy of business high school students (Belás et al. 2016). With

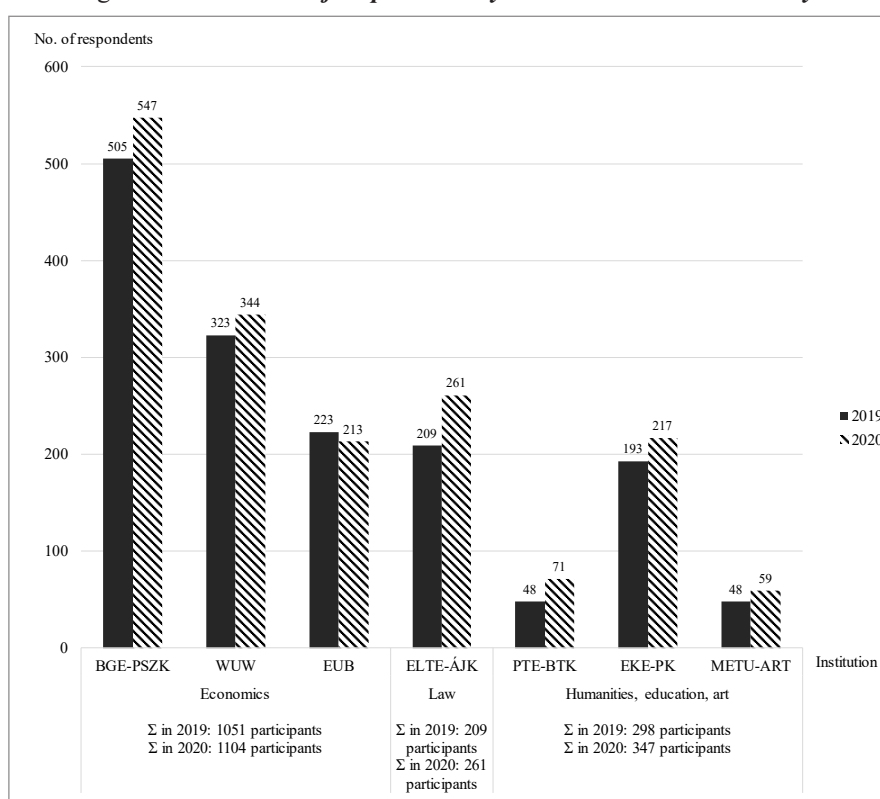
regard to consumer credit and bank and credit cards, where the rate of correct answers was over 80 per cent and their practical skills in these areas are also age-appropriate. This is a significant improvement over the 35 percent of the previous survey conducted in 2007 (Zvaríková & Majerová 2014). However, it was found to be an alarming trend that only 16 per cent of students had adequate knowledge about the role and appropriate forms of savings. That is, the approach to teaching economics in secondary schools does not fit well with the current dynamics of socio-economic development, so new approaches, forms, and methods are needed. Recent results from the above research among high school students present findings regarding the financial culture of Slovak university students studying economics (Kubak et al. 2018). One of the key findings of this survey is that first-year students coming to university from business high schools that specifically provide economic training performed worse than those coming from high school. Thus, financial literacy depends more on the level of study achieved at the university. According to even more recent results (Kozubik 2021), the part-time students working alongside their studies have a higher level of knowledge, which is probably due to their more practical experience. The results of economics students alone were similar to those of law students (Buchtová & Svoboda 2017).

Austria is a successful country among OECD countries in terms of both living standards and the satisfaction of its citizens. The financial culture of the adult population is significantly higher than the OECD average, which is mainly explained by their good performance in financial behavior. However, the financial situation of the young adult generation (15–40 years old) is unstable. A quarter of those under the age of thirty are clients of one of the debt counseling agencies, indicating that they are unable to manage their financial resources efficiently on their own in the long run. The level of financial knowledge of young adults fluctuates: over 90 percent knew what the concept of risk and return or inflation was. Practical questions such as overdrafts were only answered correctly in less than 70 percent, and those requiring mathematical skills and metrics could only be answered correctly in 49 percent (Fessler et al., 2020; Kossev, 2020). The results of the age group we examined, based on the OECD assessment, scored 13.2 points (knowledge = 5.0, behavior = 5.5, attitude = 2.7) out of a possible 21, which means a result of 62.9 percent. Compared to other age groups, it can be stated that the results of the young people are the worst, the performance of the older generations is better. Men perform better in knowledge, women perform better in behavior and attitude. Young Austrian adults show riskier and less predictive financial behavior than other age groups. They are happy to use new financial technologies, but that doesn't necessarily help them keep track of their finances. Another important finding of the aforementioned OECD research is that financial education pays off. This is because the results strongly demonstrate that there is a strong link between financial literacy education and better financial literacy and more favorable financial behavior.

Own Research

In our own research, we examined students from seven universities in three countries with a questionnaire survey. Our questionnaire was a self-edited offline (paper-based) questionnaire that included questions about financial knowledge, behavior, and attitudes in addition to respondents' demographics; and a separate set of questions assessed respondents' feelings of financial security, preferences, and student stress. The distribution of universities and students involved in the research is shown in Figure 1 and Table 1.

Figure 1 *Distribution of respondents by institution in the two surveys*

Source: authors' own elaboration

The questionnaire was interviewed twice, once in the fall of 2019 and once in the fall of 2020. The second survey was conducted due to the pandemic to examine how the epidemic situation affected students' financial culture and sense of security. The interpretation of our results is somewhat limited by the fact that our sample was not representative due to the sampling method. This is also indicated, for example, by the fact that half of the participants in the 2020 SAO survey

worked in addition to their studies, while only 22 percent of our own respondents. However, due to the high number of elements over a thousand, its normality can be assumed. Therefore, it is still suitable for drawing a few conclusions. However, due to the high number of elements over a thousand, its normality can be assumed. Therefore, it is still suitable for drawing a few conclusions.

Table 1 *List of universities participating in the survey*

Abbreviation	Name of institution	Discipline
METU-ART	Budapest Metropolitan University of Applied Sciences – Faculty of Arts and Creative Industries	art
EKE-PK	Eszterházy Károly Catholic University – Faculty of Pedagogy	pedagogy
PTE-BTK	University of Pécs – Faculty of Humanities	humanities
ELTE-ÁJK	Eötvös Loránd University – Faculty of Law	law
BGE-PSZK	Budapesti Business School – Faculty of Finance and Accountancy	economics
WUW	Vienna University of Economics and Business	
EUB	University of Economics in Bratislava	

Source: authors' own elaboration

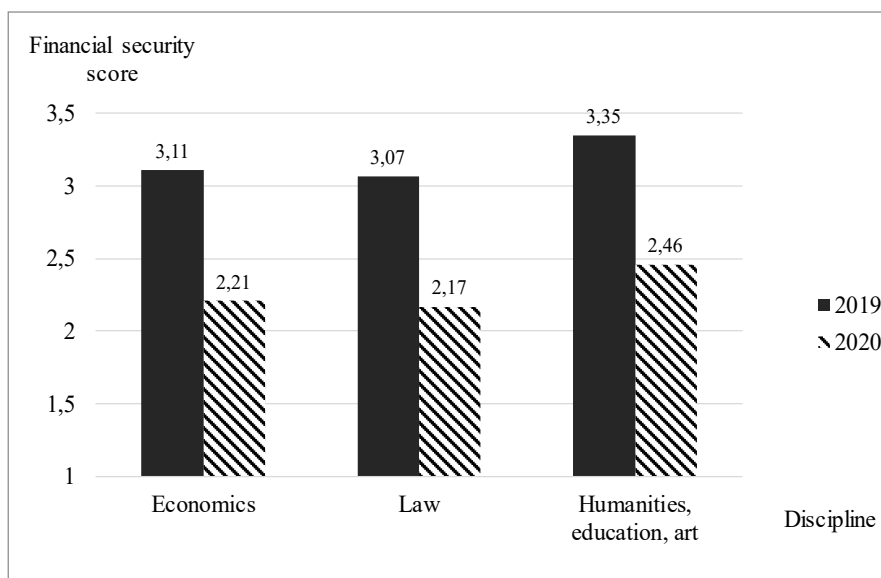
The performance of law students equals to the one of students majoring in the field of economics

Based on the results of the two surveys, our first observation was that students majoring in economics performed better than their peers in other majors. According to our own results, the specialization of the student has a role in financial literacy. This result differs from the results of Béres et al. (2013) and Pintye and Kiss (2017). The only exceptions to this trend are law students who have produced virtually the same performance as economics students. We have encountered this phenomenon in only one study so far (Buchtová & Svoboda 2017). Its authors have interpreted the result as meaning that the financial literacy of economics students is no better than that of their peers in other disciplines. Our own results, on the other hand, show that the performance of law students is also much higher than that of students majoring in humanities, pedagogy, or arts. We explained the high performance of law students primarily by their legal knowledge, as almost all financial decisions have legal consequences – this is where law students are at home. Regarding demographic variables, the effect of relationship was similar to Danes and Hira's (1987) finding that students in a marriage or a relationship performed better in financial culture than those living alone, although in our own research we were able to demonstrate this only in relation to financial behavior.

Financial security

Our other observation is that the sense of financial security of law and economics students is lower than the others, but as a result of the COVID-19, the sense of security decreased equally in all groups of students, by 0.9 percentage points. (Figure 2). In this case, the impact of the epidemic did not differ according to specialization but according to practical experience. There was a greater reduction in a sense of security among those who also worked at the university. All this can be explained by the fact that someone with a higher level of financial knowledge also sees the dangers better, therefore their sense of security is worse. The personal financial safety net is also vulnerable. Irrespective of their specialization, almost half of the students were able to save on a monthly basis – this proportion was two-thirds in the SAO's 2020 survey. As a result of the pandemic, the 50 percent previously measured by us has dropped to 40 percent, which is a good indication that the epidemic has significantly battered material well-being.

Figure 2 *Distribution of financial security by discipline at the two survey times*

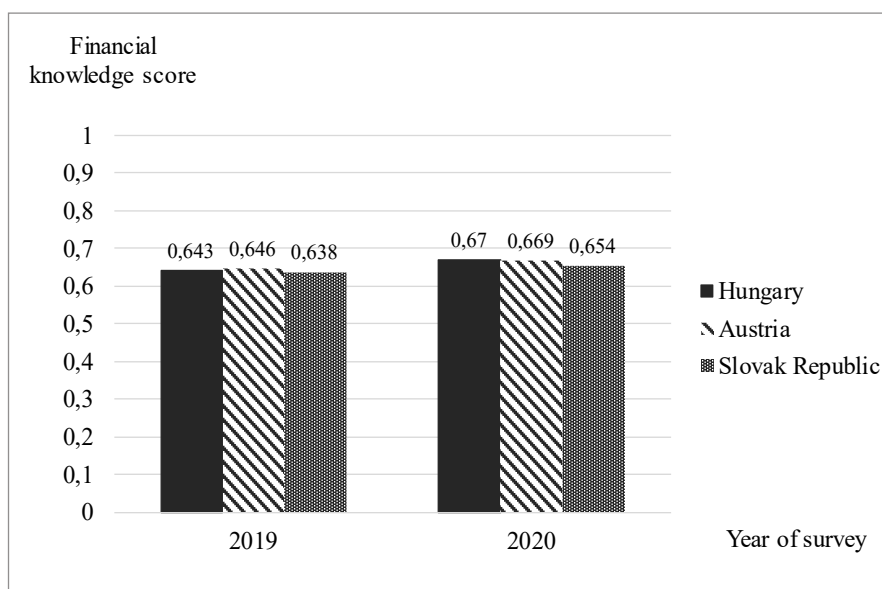
Source: authors' own elaboration

Financial knowledge–behavior–attitude

Based on the performance in the field of financial knowledge, we can say that the knowledge of economics (and law) students is higher than that of the humanities-education-art specialties. That is, there have been so many changes

compared to the results of previous surveys (Pintye & Kiss 2017) that students majoring in economics outperform their peers in other disciplines not only in financial behavior but also in knowledge. There are no significant differences in financial literacy between countries (Figure 3). This supports our observation that the results in the domestic and foreign literature are similar, regardless of country.

Figure 3 *Evolution of financial knowledge between the two surveys in the three examined countries*

Source: authors' own elaboration

Similarly to the results of Beal and Delpachitra (2003) and Kozubik (2021), we found that students who worked alongside the university had greater financial knowledge and behavioral awareness, which can probably be explained by the impact of practical life experience. The use of financial services is similar to what the SAO's 2020 survey found: almost all students have a credit card and it is mostly used for shopping. For identification, 13 percent of humanities-teacher-art students, while 30 percent of law and economics students use their card, in line with the literature (Béres et al. 2020). The level of knowledge about loans in Hungary is low. This is not the case everywhere, in Slovakia, for example, the knowledge already available to secondary school students is appropriate for their age (Belás et al., 2016). However, according to our own results, the level of knowledge related to credit should be significantly improved among Hungarian

students, similarly to the data in the literature (Béres et al. 2020). For example, not all our respondents are fully aware of the exact content and function of the Total Loan Rate Index (APR). The rate of erroneous answers was 8 percent among students majoring in economics and law, and 43 percent among students majoring in other disciplines, which is very high. “Surprises” about loans and the lack of adequate knowledge then affect other financial decisions in later life. For example, it has been shown that students studying for student loans later have 36 percent less savings for retirement purposes than the group studying on their own (Treger & Wendel, 2021). And this certainly draws attention to the importance of providing the right information.

Financial preferences

In our own research, we have discussed among the financial preferences the issues that are also discussed in the 2015 Report of Pénziránytű Foundation and the 2020 SAO Survey on the topic of student goals. In this survey, students typically identified short-term goals (buying a car, having fun), and most of the longer-term goals mentioned were laying the foundation for their children’s future and housing. Only one in four respondents has already started preparing for the retirement years as a university student. In our own research, we were primarily interested in the ability and directions of long-term planning. Therefore, only one answer, i.e., higher income featured among the short-term goals; in addition to the long-term goal for retirement years, we included better housing and the foundation of children’s financial future in our questionnaire. While the proportion of those setting short-term goals was also high in the SAO survey, based on our own results we found that the development of financial goals / preferences is primarily influenced by the respondents’ sense of financial security. Those who did not feel financially secure were thinking primarily in the short term and longing for higher incomes before the pandemic. However, the pandemic has changed preferences. The direction of change (the financial future of children became important instead of higher income) indicates that the epidemic has awakened a sense of responsibility among respondents. While the other three responses were chosen by respondents in about the same proportion (1/3: 1/3: 1/3), better housing was important to only 2 percent of them before the epidemic. As a result of the epidemic, although this option was still much less marked than the others, the frequency of housing preference increased sixfold. This, in turn, also supports our earlier observation that the effects of the epidemic have left people insecure. The risk of unemployment and loss of income due to shortages has significantly reduced income targets, but the future has become uncertain. At such times, retirement still seems very distant, as does the children’s upbringing. Therefore, in a current crisis, it does not fever almost anyone. A better home, on the other hand, could be a goal for the foreseeable future, and not as abstract bits in the memory of computer servers like money, but as a concrete, habitable, movable asset – justifying the growing need for security.

Role of tertiary education

In our own research, we examined students in higher education and did not assess the extent to which first-year students' financial knowledge is determined by their knowledge acquired in high school. We have found several indications in the literature that these do not play a significant role and instead the role of knowledge acquired in higher education in the later stages of life is decisive (Kubak et al. 2018; Pintye & Kiss 2017; Zvaríková & Majerová 2014). At the same time, there is a consensus among authors on the subject that financial education should begin as early as possible, taking advantage of the fact that relevant information can be provided in an organized way, with qualified instructors – always tailored to the age characteristics of current student (SCB 2021). The role of primary and secondary education is not negligible, as it provides the knowledge and competencies that are essential for later learning, such as mathematical knowledge or comprehension skills. Therefore, it is also an important task of higher education to monitor, for example, the results of PISA surveys (OECD 2014, 2020; OH 2019) and to make recommendations for establishing the competencies needed in higher education. In addition, higher education itself needs to transform the curriculum for its economic training. This process is already taking place today, with more and more new methods used in trainings (simulation tasks, dual trainings) and teaching through real-life examples. The paradigm shift is essential because, looking at the broader horizon, we are living in the Industrial 4.0 period today, which has an impact on the development of finances within the economy.

Summary

In our study, we compared the research results of the literature with those found in our own study. Although the sampling procedures and the methods used differed in each research and therefore there is not really a possibility for comparison, we still had the opportunity to make a number of observations due to the high number of items in our own sample. Some of the results in the literature were not synchronized with our own research, for example, we clearly found a higher level of financial culture among students majoring in economics (and law). We also found no significant differences between countries. As in the literature, almost everyone has a credit card and a third of those who use their card for identification. Another important observation is that the epidemic situation reduced the sense of financial security of all respondents to an approximately equal extent, which was accompanied by a transformation in the area of preferences as well. The main aim of our study was to draw attention to the importance of reading the literature. Many treat the literature review as an element of their upcoming study that needs to be “overcome”. Yet getting to know the studies previously written on the subject is the most effective catalyst for our own work.

REFERENCES

1. ATKINSON, ADELE, & MESSY, FLORE-ANNE: *Measuring Financial Literacy: Results of the OECD / International Network on Financial Education (INFE) Pilot Study*. [OECD Working Papers on Finance, Insurance and Private Pensions No. 15]. 2012. Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD). <https://doi.org/10.1787/5k9csfs90fr4-en> (on 13 November 2021)
2. BEAL, DIANA J., & DELPACHITRA, SARATH B.: Financial Literacy among Australian University Students. *Economic Papers: A Journal of Applied Economics and Policy*, 2003. vol. 22. no. 1. 65–78. <https://doi.org/10.1111/j.1759-3441.2003.tb00337.x> (on 13 November 2021)
3. BELÁS, JAROSLAV, NGUYEN, ANH, SMRČKA, LUBOŠ, KOLEMBUS, JOZEF, & CIPOVOVÁ, EVA (2016): Financial Literacy of Secondary School Students. *Case Study from the Czech Republic and Slovakia. Economics & Sociology*, vol. 9. no. 4. 191–206. <https://doi.org/10.14254/2071-789X.2016/9-4/12> (on 13 November 2021)
4. BÉRES DÁNIEL, HUZDIK KATALIN, DEÁK-ZSÓTÉR BOGLÁRKA, & NÉMETH ERZSÉBET (2020): *Felmérés a felsőoktatásban tanuló fiatalok pénzügyi kultúrájáról* [Survey on the Financial Culture of Young People in Higher Education, in Hungarian]. [Kutatási jelentés]. State Audit Office of Hungary. https://www.asz.hu/storage/files/files/elemzesek/2021/felsooktatasi_penzugyikultura_20210311.pdf?ctid=1307 (on 13 November 2021)
5. BÉRES DÁNIEL, HUZDIK KATALIN, KOVÁCS PÉTER, SÁPI ÁKOS, & NÉMETH ERZSÉBET (2013): *Felmérés a felsőoktatásban tanuló fiatalok pénzügyi kultúrájáról* [Survey on the financial culture of young people in higher education, in Hungarian]. [Report]. State Audit Office of Hungary. <https://www.asz.hu/storage/files/files/Szakmai%20kutat%C3%A1s/2013/t353.pdf?download=true> (on 13 November 2021)
6. CHMELÍKOVÁ, BARBORA, & SVOBODA, MARTIN (2017): *Is the Financial Literacy Level of Finance and Law Students the Same?* VŠB-TU of Ostrava. <https://www.med.muni.cz/en/science-and-research/publikacni-cinnost/1402371> (on 13 November 2021)
7. CHEN, HAIYANG, & VOLPE, RONALD P.: An Analysis of Personal Financial Literacy Among College Students. *Financial Services Review*, 1998. vol. 7. no. 2. 107–128. [https://doi.org/10.1016/s1057-0810\(99\)80006-7](https://doi.org/10.1016/s1057-0810(99)80006-7) (on 13 November 2021)
8. CHEN, HAIYANG, & VOLPE, RONALD P.: Gender differences in personal financial literacy among college students. *Financial Services Review*, 2002. vol. 11. no. 3. 289–307.
9. DANES, SHARON M., & HIRA, TAHIRA K.: Money Management Knowledge of College Students. *Journal of Student Financial Aid*, 1987. vol. 17. no. 1. 4–16. <https://core.ac.uk/download/pdf/217212055.pdf> (on 13 November 2021)
10. FESSLER, PIRMIN, JELOVSEK, MARILIES, & SILGONER, MARIA: Financial Literacy in Austria – Focus on Millennials. *Monetary Policy & the Econoour*, 2020. no. Q3/20, 21–38. https://www.oenb.at/dam/jcr:d0e4d3c1-83a2-466d-8efe-6749fc075d9b/04_MOP_Q3_20_Financial-literacy-in-Austria.pdf (on 13 November 2021)
11. Guiding Your Graduating Child towards Early Financial Security: 2021. Standard Chartered Bank (Singapore). <https://www.sc.com/sg/wealth/insights/guiding-your-children-towards-early-financial-security/> (on 13 November 2021)
12. KOSSEV, KIRIL: *OECD/INFE 2020 International Survey of Adult Financial Literacy, 2020. Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD)*. <https://www.oecd.org/financial/education/oecd-infe-2020-international-survey-of-adult-financial-literacy.pdf> (on 13 November 2021)

13. KOZUBIK, ALES: Financial Literacy of the Management Students – Czech and Slovak Experience. *MEST Journal*, 2021. vol. 9. no. 1. 75–83. <https://doi.org/10.12709/mest.09.09.01.10> (on 13 November 2021)
14. KUBAK, MATUS, TKACOVA, ANDREA, ANDRONICEANU, ARMENIA, TVARONAVIČIENĚ, MANUELA, & HUCULOVA, EVA: Financial literacy of students in chosen universities – research platform for regulatory processes of educational system in Slovakia. *E+M Ekonomie a Management*, 2018. vol. 21. no. 1. 175–190. <https://doi.org/10.15240/tul/001/2018-1-012> (on 13 November 2021)
15. Magyarország Kormánya: *Pénzügyi tudatosság fejlesztésének stratégiája* [Strategy of Financial Awareness Development in Hungarian], 2017. https://kamaraaonline.hu/wp-content/uploads/2017/09/62654_penzugyi_tudatossag_fejlesztésének_strategiaja.pdf9s%C3%A9nek%20strat%C3%A9gi%C3%A1ja.pdf (on 13 November 2021)
16. Magyar Nemzeti Bank: A 14–17, illetve a 18–30 évesek pénzügyi kultúrájának felmérése [A Survey of the Financial Culture of 14–17 and 18–30 Year-Olds, Respectively, in Hungarian]. [Kvantitatív kutatási jelentés], 2006. <https://www.mnb.hu/letoltes/mnb-penzugyi-kultura-kvantitativ.pdf> (on 13 November 2021)
17. Oktatási Hivatal: PISA2018 – Összefoglaló jelentés [PISA2018 – Summary Report, in Hungarian], 2019. Gloviczki Zoltán. https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/nemzetkozi_meresek/pisa/PISA2018_v6.pdf (on 13 November 2021)
18. Pénziránytű Alapítvány: A Pénziránytű Alapítvány által lebonyolított pénzügyi kultúra kutatás fő eredményeinek bemutatása [Presentation of the Main Results of Financial Culture Research Conducted by the Pénziránytű Foundation, in Hungarian]. 2015. <https://www.mnb.hu/letoltes/penziranytu-alapitvany-által-lebonyolított-penzugyi-kultura-kutatás-fo-eredményeinek-bemutatása.pdf> (on 13 November 2021)
19. PINTYE, ALEXANDRA, & KISS, MARIETTA: Közgazdász hallgatók pénzügyi kultúrája [Financial literacy of economics students, in Hungarian]. *Taylor Gazdálkodás- és Szervezéstudományi Folyóirat – A Virtuális Intézet Közép-Európa Kutatására Közleményei*, 2017. vol. 9. no. 1. 191–199. <https://ojs.bibl.u-szeged.hu/index.php/taylor/article/view/13091> (on 13 November 2021)
20. Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD): *PISA 2012 Results: Students and Money (Volume VI): Financial Literacy Skills for the 21st Century*. 2014. <https://doi.org/10.1787/9789264208094-en> (on 13 November 2021)
21. Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD): *PISA 2018 Results (Volume IV): Are Students Smart about Money?* 2020. <https://doi.org/10.1787/48ebd1ba-en> (on 13 November 2021)
22. SIPOS, LÁSZLÓ & TÓTH, ARNOLD: A fogyasztói döntés közgazdasági megközelítése [An economic approach to consumer choice]. *Marketing és Menedzsment*, 2005. vol. 39. no. 6. 4–12. <https://journals.lib.pte.hu/index.php/mm/article/download/1352/1198> (on 13 November 2021)
23. SIPOS, LÁSZLÓ & TÓTH, ARNOLD: Rational approach in Hungarian mineral water market. *Hungarian Electronic Journal of Sciences*, 2006. vol. 1. 1–9. <http://heja.szif.hu/ECO/ECO-070330-A/eo070330a.pdf> (on 13 November 2021)
24. TREGER, STAN, & WENDEL, STEVE: The COVID-19 Pandemic, Retirement Savings, and the Financial Security of American Households. 2021. *Morningstar*. https://www.morningstar.com/content/dam/marketing/shared/pdfs/workplace/COVID_and_Financial_Security.pdf?utm_source=e-loqua&utm_medium=email&utm_campaign=&utm_content=28665 (on 13 November 2021)
25. ZSÓTÉR BOGLÁRKA: A fiatal felnőttek pénzügyi kultúrájának vizsgálata [Examining the Financial Culture of Young Adults, in Hungarian]. *Public Finance Quarterly*, 2018. vol. 2018. no. 1. 39–54. https://www.penzugyiszemle.hu/upload/documents/zsoterb-2018-1-mpdf_20180411141014_28.pdf (on 13 November 2021)

26. ZSÓTÉR BOGLÁRKA, NÉMETH ERZSÉBET, & LUKSANDER ALEXANDRA: A társadalmi-gazdasági környezet változásának hatása a pénzügyi kultúrára [The Impact of Changes in the Socio-Economic environment on financial culture, in Hungarian]. *Public Finance Quarterly*, 2017. vol. 2017 no. 2. 251–256.
27. ZVARÍKOVÁ, KATARÍNA, & MAJEROVÁ, JANA: Financial Literacy in the Slovak Republic. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 2014. vol. 110, 1106–1115. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.12.957> (on 13 November 2021)

Л 67 **LIMES.** Науковий вісник Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці ІІ. 2021/Випуск VIII. Редакційна колегія: Ільдико Орос (головний редактор), Мелінда Орбан та Олександр Добош (відповідальні редактори) [та ін.] – Берегове: ЗУІ ім. Ф.Ракоці ІІ, 2021. – 304 с. (англійською, німецькою, угорською та українською мовами)

ISSN 2411-4081

Науковий вісник «LIMES» засновано у 2014 році та видається за рішенням Вченої ради Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці ІІ. У науковому віснику публікуються наукові статті викладачів та студентів Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці ІІ, а також дослідження українських та іноземних учених угорською, українською та англійською мовами. Цей том об'єднує праці з історії, етнографії, теології, педагогіки, соціології, економіки, матеріалознавства і технологій.

УДК 001.89(058)

Наукове періодичне видання

LIMES

Науковий вісник

Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II

2021 р.

Випуск VIII

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія KB №20762-10562P від 08.05.2014 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II
(протокол №12 від 22.12.2021 р.)

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Льдіко Орос, кандидат педагогічних наук (кафедра педагогіки та психології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II)

Відповідальні редактори:

Мелінда Орбан та Олександр Добош (видавничий відділ, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Адальберт Бовді, доктор фізико-математичних наук, професор (кафедра математики та інформатики, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II), Адальберт Рац, доктор філософії у галузі природничих наук (кафедра історії та суспільних дисциплін, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II), Бейла Надь, кандидат біологічних наук, доцент (кафедра біології та хімії, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II), Віра Протопопова, доктор біологічних наук, професор (кафедра біології та хімії, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II), Емьовке Бергхауер-Олас, доктор філософії у галузі соціальних та поведінкових наук (кафедра педагогіки та психології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II), Золтан Кормочі, доктор філософії у галузі гуманітарних наук (відділення угорської філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II), Золтан-Шандор Варга, доктор біологічних наук, професор-емерит (кафедра еволюційної зоології та біології людини, Дебреценський університет), Ібоя Самборовскі-Нодь, кандидат історичних наук (кафедра історії та суспільних дисциплін, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II), Ілона Лехнер, доктор філософії у галузі гуманітарних наук (відділення англійської філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II), Йосип Молнар, кандидат географічних наук (кафедра географії та туризму, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II), Катерина Дудич, доктор філософії у галузі гуманітарних наук (відділення угорської філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II), Лорант-Денеши Давід, забілітований доктор у галузі «регіональні науки», професор (Інститут економіки та розвитку регіонів, Університет ім. Святого Іштвана), Маргарета Кейс, кандидат історичних наук (відділення угорської філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II), Марія Ген, кандидат біологічних наук, забілітований доктор у галузі «науки про довкілля» (кафедра ботаніки, Університет ім. Святого Іштвана), Олександр Бергхауер, кандидат географічних наук (кафедра географії та туризму, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II), Олена Біда, доктор педагогічних наук, професор (кафедра педагогіки та психології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II), Роберт Бачо, доктор економічних наук, професор (кафедра обліку і аудиту, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II), Тетяна Чонка, кандидат філологічних наук (відділення української філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II), Томаш Врabelь, кандидат філологічних наук, доцент (відділення англійської філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II), Юдіта Павлович, кандидат педагогічних наук (відділення української філології, кафедра філології, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II), Юрій Жигуц, доктор технічних наук, професор (кафедра математики та інформатики, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II), Юрій Чотарі, кандидат історичних наук (кафедра історії та суспільних дисциплін, ЗУІ ім. Ф.Ракоці II)

Відповідальний за випуск:

Василь Брензович, кандидат історичних наук (Благодійний фонд за ЗУІ)

ТЕХНІЧНЕ РЕДАГУВАННЯ: *Мелінда Орбан та Олександр Добош*

ВЕРСТКА: *Мелінда Орбан*

КОРЕКТУРА: *авторські, Льдіко Гріца-Варцаба та Томаш Врabelь*

ДИЗАЙН ОБКЛАДИНКИ: *Ласло Веждед*

УДК: *Бібліотечно-інформаційний центр «Опацої Чере Янош» при ЗУІ ім. Ф.Ракоці II*

За зміст опублікованих статей відповідальність несуть автори.

Друк наукового вісника здійснено за підтримки уряду Угорщини.

Засновник: Благодійний фонд Закарпатського угорського педагогічного інституту (від 2016 року Благодійний фонд За Закарпатський угорський інститут)

Видавництво: **Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II** (адреса: пл. Кошута 6, м. Берегове, 90202. Електронна пошта: foiskola@kmf.uz.ua) *Статут «Закарпатського угорського інституту ім. Ференца Ракоці II» (Затверджено протоколом загальних зборів Благодійного фонду За ЗУІ, протокол №1 від 09.12.2019р., прийнято Загальними зборами ЗУІ ім. Ф.Ракоці II, протокол №2 від 11.11.2019р., зареєстровано Центром надання адміністративних послуг Берегівської міської ради, 12.12.2019р.)*

Поліграфічні послуги: **ТОВ «РІК-У»** (адреса: вул. Гагаріна 36, м. Ужгород, 88000. Електронна пошта: print@rik.com.ua) *Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції Серія ДК 5040 від 21 січня 2016 року*

Підписано до друку 30.12.2021. Шрифт «Times New Roman».

Папір офсетний, щільністю 80 г/м². Друк цифровий. Ум. друк. арк. 24,7.

Формат 70x100/16. Замовл. №351. Тираж 300.